

Wat gebeurt er met het waterpeil?

Een gesprek met Joop Verheul, bedrijfsleider van Zegveld, over de toekomst van het veenweidegebied, is vooral een gesprek over het waterpeil. “We hebben hier op de helft van het bedrijf een slootpeil van 60 cm, en daar kun je goed mee uit de voeten, en op de andere helft een peil van 35 cm. Met zo’n hoog peil is niet te boeren en voor veehouders zou dit het einde van de melkveehouderij in het veenweidegebied betekenen. En als de landbouw hier verdwijnt, is het gebied verloren. Een eeuwenoud polderlandschap met grote landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten dat we te danken hebben aan de boer die het land en het landschap verzorgt! De openheid, het verkavelingspatroon, de lange smalle sloten, het groen, de koeien in de wei...”

Wat is er zo specifiek aan het veenweidegebied?

“Boeren op veengrond is vooral stoeien met water. Veengrond is een zeer vruchtbare grond met veel organische stof, alleen geschikt voor gras. En er groeit gras in overvloed. Het rantsoen voor de koeien, hoewel van een matige kwaliteit, is hier dan ook zowel 's zomers als 's winters alleen gras. Ze krijgen een klein beetje krachtvoer. We hebben geen maïs of andere bijproducten. De hamvraag is: hoe krijg je dan toch nog een goede melkproductie. De gemiddelde productie ligt in deze regio wat lager dan het gemiddelde in Nederland. Hoewel je ook hier nog hoge producties kunt halen van zo’n 9000 liter melk per koe per jaar”.

Eén van de doelen van Zegveld is de stimulering van duurzame veehouderij. Wat versta je daar onder?

“Heel simpel: er moet brood op de plank zijn. Het huidige bruto inkomen van de melkveehouders in het Groene Hart bedraagt € 21.000.- gemiddeld per bedrijf. De veehouders moeten vertrouwen krijgen dat er in het Groene Hart mogelijkheden liggen en/of komen om minstens een verdubbeling van het inkomen te kunnen behalen. Zeker voor het Praktijkonderzoek Veehouderij ligt hier een mooie uitdaging”.

Jullie zitten hier middenin het Groene Hart. Welke gevolgen heeft dat voor de bedrijfsvoering?

“Het Groene Hart is de achtertuin van het dichtstbevolkte gebied van Nederland. Die achtertuin staat in hoog aanzien. Voor de stedeling is de openheid van het gebied een schaars en waardevol goed. We constateren dat het gebied op korte termijn ernstig wordt bedreigd door het verdwijnen van boerenactiviteit.

De druk op deze regio van velerlei kanten is groot. Er liggen nogal wat claims zowel van de zijde van natuur als van de voortgaande verstedelijking. Daarnaast heeft een veenweidegrond een grote natuurwaarde. Met de bedrijfsopzet van Zegveld willen we de integratie van duurzame landbouw en agrarisch natuurbeheer bevorderen. Maar, dan moeten we daarvoor wel de randvoorwaarden scheppen. De belangrijkste is het waterpeil. Dát is bepalend voor het gebruik. Een blijvende melkveehouderij in het Groene Hart is alleen mogelijk bij een waterpeil van 60 cm. Zegveld zoekt dan ook naar een waterpeilbeheer waarin de verschillende wensen zo goed mogelijk te combineren zijn”.

Wat zeggen andere betrokken organisaties hiervan?

“Gelukkig zitten we als Praktijkcentrum in veel overlegorganen waarin we zeer serieus worden genomen. Ik ben ook erg blij met een rapport van Alterra en het LEI waarin de bevindingen van Zegveld volledig worden onderschreven. Vanuit diverse geledingen wil men het gebied wel helpen, via verkaveling, een betere ontsluiting enz. Maar men wil nauwelijks praten over het waterpeil. Voor mij is dat hetzelfde als de motor van een auto perfectioneren, en er vierkante banden onder doen”

**Bedrijfsgegevens Zegveld,
Praktijkcentrum voor melkveehouderij in het veenweidegebied**
Adres: Oude Meije 18, 3474 KM Zegveld
Bedrijfsleider: Joop Verheul, 58 jaar. Sinds 1971 werkzaam op Zegveld.
Medewerkers: 5
Melkkoeien: 90 - 95 melkkoeien en 55 stuks jongvee
Melksysteem: 2 x 4 open tandem
Grond: 61 ha grasland/61 ha veengrond

Wat doen jullie als Praktijkcentrum aan natuurbeheer?

"Vanaf 1990 zijn we bijvoorbeeld al bezig met onderzoek naar het aangepast beheer van slootkanten. Verder moet je denken aan weidevogelbeheer, slootschonen, erfbeplanting, aanleg terrassen, waterkwaliteit enz. Dat type onderzoek loopt nog steeds. We moeten echter steeds voor ogen houden dat de boer er zijn boterham mee moet verdienen....En dat baart mij grote zorgen. De kostprijs voor de melk ligt in dit gebied al 3 eurocent per liter hoger dan elders door de hogere bewerkingskosten. Als je veel natuurbeheer gaat inpassen, moet je oppassen voor verslechtering van de kwaliteit van het ruwvoer. Anders krijg je nog minder melk, met vervolgens de kans op inkomensdaling. Natuurbeheer kost de boer sowieso tijd en dus geld. Wij pleiten daarom al lange tijd voor een realistische vergoeding. Wat de boeren nu krijgen noem ik gewoon een sobere onkostenvergoeding..."

Kunnen natuurorganisaties het natuurbeheer van de boeren overnemen?

"Nee, dat is een grote misvatting... De kosten per ha natuurbeheer bedragen voor de natuurbeherende instanties 1200 tot 1800 euro per ha per jaar. Kortom de structurele kosten voor het beheer van de duizenden ha's natuur zijn dan veel te hoog. Beheer door boeren is veel goedkoper. Ze zijn dan ook onmisbaar als beheerders. Zij produceren niet alleen voedsel, maar ook natuur en landschap. Ze vormen de basis van de sociale structuur van het platteland. Het voortbestaan van het veenweidelandschap is onverbrekkelijk verbonden met boerenactiviteit. Bovendien blijven natuurgronden op veengrond veel gras produceren. En waar moet je met die grote hoeveelheden mindere kwaliteit gras naar toe? Er is maar één oplossing: je moet dat koeien op laten vreten. Maar die koe geeft daar minder melk van. Dat is dan weer het probleem. Kortom, laat het Groene Hart over aan de boer. Bovendien kan ik me ook geen Groen Hart voorstellen zonder de koeien in de wei..."

Toch trekken boeren hier ook weg...

"Ja, de grootste zorg is de exodus van boeren, met als het directe gevolg de bedreiging van het landschap. De hoofdoorzaak is toch wel de slechte economische positie van de veehouders. De fnuikende onzekerheid over het waterpeil en de natuurclaim spelen daarbij ook een grote rol. De vrijkomende grond wordt meestal gekocht door de DLG (Dienst Landelijk Gebied). De prijs voor de grond is absurd hoog. Inclusief de diverse toeslagen veelal meer dan 45.000 euro per hectare. En dan wordt de grond vervolgens voor het beheer doorgegeven aan Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer."

Het gebied gaat dus eigenlijk steeds meer over in 'natuurhanden'

"Ja, enerzijds is dat zorgelijk voor de toekomst van het Groene Hart, anderzijds is het een geweldige uitdaging. Circa 70 % van het grasland blijft nog boerenland. Het lot van het landschap en dat van de boer zijn met elkaar verknoopt. Een vitale economisch gezonde melkveehouderij is een noodzakelijke voorwaarde om continuïteit van de specifieke waarde van het gebied te waarborgen. En dat brengen we ook nadrukkelijk onder de aandacht van met name politici. Misschien is dit wel de laatste generatie boeren..... Wij putten onze inspiratie dan ook maar uit een tekst van de schrijver Koos van Zomeren: "wat onvervangbaar is, kun je maar een keer verknoeien".

Henk Bosch